

FAQ naar 1-IVN

In de afgelopen jaren is onder andere tijdens de 'dialogobijeenkomsten' gesproken over de meest wenselijke structuur voor IVN in de toekomst. Op basis van alle input en de uitgevoerde analyse (waar onder een vergelijking met soortgelijke organisaties) stellen we voor om te kiezen voor het 'één vereniging' scenario. Daarmee keren we weer terug naar de oorspronkelijke juridische structuur. Dit voorstel zal worden besproken met de Ondernemingsraad, de Raad van Toezicht, het Landelijk Bestuur en de Landelijke Raad. We willen in december tot definitieve besluitvorming komen. In deze Q&A beantwoorden we de belangrijkste vragen rondom dit voorstel.

Q: Waarom zijn vereniging en stichting ooit gesplitst?

A: De beroepsorganisatie is in de jaren '60 gestart als een klein secretariaat om vrijwilligers te ondersteunen bij ledenadministratie, het ledenblad e.d. De beroepsorganisatie groeide sterk in de jaren '70, '80 en '90 door structurele subsidies van Rijk en Provincies. Toen deze vanaf de eeuwwisseling af gingen nemen raakte de beroepsorganisatie in financiële problemen. Het verkrijgen van projectsubsidies werd een doel op zich. De relatie met de vrijwilligers (Landelijke Raad) kwam onder druk te staan. Besloten werd dat de beroepskrachten werden ondergebracht in een separate Stichting. Tegelijkertijd werd er een programma 'één IVN' gestart om de samenwerking te borgen.

Q: Hoe ziet de huidige structuur er ook al weer precies uit?

A: In de huidige structuur kent IVN een landelijke vereniging die wordt bestuurd door een Landelijk Bestuur bestaande uit vrijwilligers. Het Landelijk Bestuur legt verantwoording af aan de Landelijke Raad die bestaat uit vertegenwoordigers vanuit de 22 IVN regio's. De regio's zijn opgebouwd vanuit de ruim 165 afdelingen. Iedere afdeling is een eigen vereniging met een ALV. De afdelingen zijn lid van de landelijke vereniging. Leden zijn over het algemeen lid van zowel een afdeling als de landelijke vereniging.

Daarnaast bestaat er een Stichting IVN. Hierin bevinden zich alle beroepskrachten. De stichting wordt bestuurd door een directeur-bestuurder en een management team. De directeur (momenteel Jelle de Jong) legt verantwoording af aan een Raad van Toezicht. De vereniging en stichting zijn verbonden door een 'gedeeltelijke personele unie'. Minimaal 3 personen zijn zowel onderdeel van het bestuur van de Vereniging als van de Raad van Toezicht van de Stichting. Een van hen is de voorzitter (momenteel Kees de Ruiters).

Q: Waarom nu weer terug naar 1 vereniging?

A1: De negatieve reden voor de eerdere scheiding is weggefallen. IVN groeit, de beroepsorganisatie is weer gezond. Onze naamsbekendheid neemt toe en we komen veel in de pers met onze programma's zoals Tiny Forest, Schone Rivieren en Slootjesdagen. Mede als gevolg daarvan is het aantal leden in de afgelopen jaren gegroeid van 16.000 naar ruim 26.000. Ook de financiële resultaten van de beroepsorganisatie zijn sterk verbeterd, er is een continuïteitsreserve van meer dan € 2 miljoen. De samenwerking tussen vrijwilligers en beroepskrachten is sterk verbeterd (campagnes, website, wandel app, ledenadministratie, communicatie, vernieuwing natuurgidsencursus etc.).

A2: We zijn steeds meer gaan functioneren als één organisatie: we hebben één naam, één missie, één meerjarenplan, één jaarplan. Ook de financiering is sterk verweven, resultaten worden gepresenteerd in een gezamenlijke jaarrekening. De bijdrage van de Postcodeloterij krijgen we omdat we een grote vereniging én een grote beroepsorganisatie zijn. De ondersteuning van de afdelingen door vrijwilligersconsulenten wordt gefinancierd door de provincies. In de uitvoering versterken we elkaar.

A3: We willen de sturing vereenvoudigen: momenteel bespreken we in de Landelijke Raad, het Landelijk Bestuur, het management team en de Raad van Toezicht vergelijkbare onderwerpen. Door stichting en vereniging samen te voegen ontstaat een eenvoudiger en efficiëntere aansturing. De Landelijke Raad wordt dan weer echt het hoogste orgaan binnen IVN met ook zeggenschap over de activiteiten van de beroepskrachten.

A4: We willen een heldere en transparante structuur die begrijpelijk is voor onze eigen leden en voor de buitenwereld. Bijvoorbeeld het CBF, de Postcodeloterij, de Belastingdienst (ANBI) en sponsors/financiers vinden de huidige structuur niet duidelijk. Men denkt met één organisatie van doen te hebben maar dan blijken er twee juridische entiteiten te zijn. Voor de Postcodeloterij, ANBI, CBF en sponsors/financiers is dit verwarrend. Ook onze eigen leden vinden de huidige juridische structuur moeilijk te begrijpen (voor zover ze zich daar al in verdiepen).

A5: Borging naar de toekomst: IVN is de afgelopen jaren een belangrijke organisatie in Nederland geworden. Een succesfactor is juist dat we op landelijk, provinciaal en lokaal niveau actief zijn voor onze missie. Het risico van een zelfstandige stichting en vereniging is dat deze weer uit elkaar kunnen groeien, waardoor 2 'IVN's' kunnen ontstaan. Dit is potentieel schadelijk voor IVN en voor de natuureducatie sector en onze gezamenlijke missie. Een stevigere juridische verbinding is daarom wenselijk.

A6: Het traditionele vrijwilligersmodel staat onder druk. Steeds minder mensen willen zich voor langere tijd inzetten voor een organisatie. Veel mensen zijn wel geïnteresseerd in onze missie en activiteiten en zijn wel bereid om incidenteel iets te betekenen. Dan is het van groot belang dat we voldoende aansprekende programma's hebben met veel communicatiekracht en aandachtswaarde. Daarnaast moet er plek zijn voor incidentele vrijwilligers om te 'landen'. Dat kunnen vrijwilligers en beroepskrachten samen het beste realiseren.

Q: Hoe zou de nieuwe structuur er uit komen te zien?

A: Het voorstel is dat de beroepsorganisatie weer onderdeel gaat uitmaken van de vereniging. Dit betekent dat het Landelijk Bestuur van de vereniging en de Raad van Toezicht van de stichting samengevoegd worden tot een Raad van Toezicht van de vereniging. Alle overige gremia blijven bestaan.

Q: hoe wordt de nieuwe structuur gerealiseerd?

A: De stichting wordt opgeheven of fuseert met de vereniging en de eigendommen en verantwoordelijkheden van de stichting worden overgedragen aan of meegenomen naar de vereniging. De vereniging krijgt de volledige bevoegdheid en verantwoordelijkheid over middelen en activiteiten van de stichting. Binnen de nieuwe vereniging legt de directeur niet alleen verantwoording af aan een Raad van Toezicht maar ook aan de Landelijke Raad als hoogste orgaan van de vereniging.

Q: Zijn er nog andere mogelijkheden om de nieuwe organisatie in te richten?

A: Ja. Voor de inrichting van de nieuwe organisatie zijn een aantal uitgangspunten afgesproken. Als we deze uitgangspunten volgen zijn er twee reële mogelijkheden voor het inrichten van de nieuwe organisatie. Het Raad van Toezicht model dat nu bestaat binnen de stichting, zoals hierboven is beschreven en het bestuursmodel, dat lijkt op de huidige opzet van de vereniging IVN. Vanuit beide modellen is een ontwerp gemaakt, waarin de Landelijke Raad en de Raad van Toezicht een keuze maken. Dit is verder uitgewerkt in het document “voorstel taken en verantwoordelijkheden 1IVN”, dat in oktober 2019 in verschillende gremia is besproken.

Q: Hoe verhoudt dit zich tot soortgelijke organisaties?

A: Organisaties zoals Natuurmonumenten, Milieudefensie, Dierenbescherming en Vogelbescherming zijn door ons bevraagd over dit onderwerp. Er waren geen organisaties die de beroepskrachten hebben afgesplitst van de vrijwilligers net als IVN. Binnen deze grote verenigingen met beroepskrachten is vaak sprake van een statutair directeur en een Raad van Toezicht naast een democratisch orgaan dat de grote lijnen bewaakt en toezicht houdt. In de tabel is meer in detail aangegeven hoe de governance van groene organisaties met beroepskrachten en leden er uit ziet.

Q: past de fusie nog wel bij de ANBI status en het CBF keurmerk?

A: Eén IVN heeft in principe geen effect op de ANBI status of op het CBF keurmerk. De nieuwe structuur is transparanter en eenvoudiger uit te leggen aan keurmerk gevers.

Q: Wat vinden onze subsidiegevers van deze ontwikkeling?

A: Subsidiegevers waarderen ons omdat we een organisatie zijn met beroepskrachten én vrijwilligers. Meestal zijn ze niet op de hoogte dat IVN in werkelijkheid bestaat uit twee juridische entiteiten.

Q: Hoe ziet de planning er verder uit?

A: Als er in december besloten wordt om één vereniging te worden, dan komt er een implementatieplan. Daarin wordt een juridisch en fiscaal traject doorlopen, waarin onder andere nieuwe statuten worden opgesteld. Het streven is om dit traject in september 2021 afgerond te hebben. Gelukkig hebben we daarbij de ondersteuning van een notaris met ervaring op dit gebied. Daarnaast zullen we de dagelijkse aansturing en processen van de nieuwe vereniging beschrijven en willen we aan de slag met een visietraject.

Q: Wie nemen het definitieve besluit?

A: De Raad van Toezicht neemt namens de Stichting IVN het besluit en de Landelijke Raad namens de Vereniging. De Ondernemingsraad van de Stichting geeft een advies over het voorgenomen besluit voordat het definitief wordt.

Inrichting nieuwe vereniging:

Q: is de Raad van Toezicht een onafhankelijke raad met derden, of zitten er ook leden van de vereniging in?

A: In de huidige Raad van Toezicht (van de stichting) zitten drie leden van het Landelijk Bestuur van de vereniging, een vertegenwoordiger van de medewerkers en drie onafhankelijke leden. We denken dat een dergelijke samenstelling voor de vereniging ook goed zal werken. Dit is onderdeel van de besluitvorming in december en wordt verder uitgewerkt in het implementatietraject waarna het wordt vastgelegd in de nieuwe statuten.

Q: Hoe verdeel je de verantwoordelijkheden tussen bestuurder, Raad van Toezicht en de Landelijke Raad?

A: Dit wordt geregeld in de nieuwe statuten van de vereniging. In het algemeen geldt de trits:

1. De directeur-bestuurder stelt op
2. De Raad van Toezicht keurt goed
3. De Landelijke Raad stelt vast

Q: Mag de Landelijke Raad straks alles bepalen?

A: De Landelijke Raad is het hoogste orgaan in de nieuwe vereniging en heeft daarmee de eindverantwoordelijkheid voor o.a. het vaststellen van de jaarrekening en het benoemen van de leden van de Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht en de bestuurder hebben hun eigen verantwoordelijkheden die deels wettelijk zijn bepaald en deels via de statuten worden geregeld.

Q: Is de functie "lid Raad van Toezicht" onbezoldigd?

A: Ja. Dat is nu al zo bij de Raad van Toezicht van de stichting en het is een eis van het CBF. Ook de huidige leden van het Landelijk Bestuur ontvangen geen bezoldiging.

Q: Onze huidige voorzitter is voorzitter van het Landelijk Bestuur, de Landelijke Raad én de Raad van Toezicht. Wat gaat de nieuwe voorzitter voorzitten?

A: De voorzitter van de nieuwe vereniging wordt in ieder geval voorzitter van de Raad van Toezicht. Het is logisch dat hij/zij ook voorzitter wordt van de Landelijke Raad. In vergelijkbare organisaties is dit vrijwel altijd het geval. Indien gewenst kan de Landelijke Raad anders beslissen.

Q: Wat is nu het verschil tussen één vereniging toen we uit elkaar gingen in een stichting en vereniging en één vereniging na de fusie van de stichting en vereniging?

A: De vereniging met beroepskrachten en vrijwilligers voor de scheiding kende een Landelijke Raad en een Landelijk Bestuur. Met het Raad van Toezichtmodel ontstaat er een model waarbij er beter en meer toezicht wordt gehouden op activiteiten en financiën van de gehele vereniging en verantwoordelijkheden beter gescheiden zijn.

Landelijke vereniging:

Q: Wat zijn de financiële risico's voor de landelijke vereniging?

A: Wanneer de beroepsorganisatie verlies lijdt, dan moeten er, net als nu, maatregelen worden genomen: inzet van reserves, krimp van medewerkers, bezuinigen op uitgaven, versterken van acquisitie. Een eventueel faillissement van de beroepsorganisatie heeft uiteraard ook nu al grote gevolgen voor het gehele IVN. In de nieuwe situatie heeft de vereniging meer mogelijkheden om (tijdig) bij te sturen.

Q: Hoe zijn de financiële risico's afgedekt?

A: Loonkosten zijn de grootste post op de begroting van de beroepsorganisatie. De stichting IVN heeft een continuïteitsreserve waarmee tenminste 4 maanden de loonkosten kunnen worden doorbetaald (ruim € 2 mln). Deze gaat over naar de nieuwe vereniging. Circa een kwart van de medewerkers is in dienst met een contract voor bepaalde tijd en 10 procent van de projecten wordt uitgevoerd door de "flexibele schil".

Q: Wat gebeurt er met het Landelijk Bestuur?

A: Het Landelijk Bestuur houdt op te bestaan en wordt geïntegreerd met de Raad van Toezicht. Voor specifieke verenigingszaken met betrekking tot lidmaatschaps- regio- en afdelingszaken kan een separate commissie of werkgroep worden opgericht.

Q: Wat zijn de gevolgen voor de Landelijke Raad?

A: De Landelijke Raad houdt in de toekomst toezicht op geheel IVN, niet alleen op het vrijwilligersdeel. De Landelijke Raad krijgt in plaats van met een Landelijk Bestuur te maken met een Directeur Bestuurder en een Raad van Toezicht.

Q: Heeft de Landelijke Raad wel voldoende kennis in huis om toezicht te houden op zo'n grote beroepsorganisatie?

A: De Landelijke Raad heeft het toezicht op de beroepsorganisatie voor een deel belegd bij de Raad van Toezicht. De Landelijke Raad is het hoogste democratische controle orgaan. Wanneer er kennis ontbreekt kunnen er, net als bij een gemeenteraad, aanvullende toelichtingen worden gevraagd, indien nodig door externe experts (inclusief bijvoorbeeld de notaris of de accountant). De beweging naar 1IVN kan worden benut om de Landelijke Raad verder te professionaliseren door bijvoorbeeld een duidelijke taak- en rolbeschrijving, begeleiding en opleiding van bestaande en nieuwe leden en wijze van vergaderen.

Q: Er zijn nu 5 regio's in de beroepsorganisatie en 22 regio's in de vereniging. Moeten deze in de nieuwe organisatie niet gaan samenvallen?

A: Eigenlijk vallen ze al samen. De 5 regio's zijn een praktische uitwerking om de organisatie beheersbaar te houden, maar eigenlijk heeft de beroepsorganisatie 12 provinciale kantoren. En de 22 regio's zijn provinciaal verdeeld, zodat een verenigingsregio altijd valt binnen het werkgebied van een provinciaal kantoor.

Afdelingen:

Q: Wat verandert er voor de afdelingen?

A: Voor de afdelingen verandert er niets. De afdelingen zijn zelfstandige organisaties met hun eigen beleid, middelen en activiteiten. Ze zijn lid van de landelijke vereniging, worden vertegenwoordigd vanuit hun regio met een lid in de Landelijke raad en via de statuten van beide is de onderlinge relatie vastgelegd. Deze blijft gelijk

Q: Wat zijn de risico's voor de afdelingen?

A: Directe risico's zijn er niet, vanwege de heldere relatie met de landelijke vereniging (zie hierboven). Eventuele verliezen van de landelijke vereniging kunnen niet verhaald worden op de afdelingen. Er is een afgeleid risico dat de dienstverlening verslechterd, wanneer het mis gaat met de landelijke vereniging. Zelfs in het meest extreme geval kan beperkte ondersteuning door beroepskrachten nog steeds worden verleend op basis van de inkomsten vanuit de 'afdracht' (vergelijk de KNNV).

Q. Wat levert het de afdelingen op?

A: De vereniging krijgt ultieme zeggenschap over alle activiteiten van IVN. Dit betekent dat de wensen van de afdelingen nog beter door kunnen klinken naar de totale organisatie. We hopen dat de ondersteuning van de beroepsorganisatie nog verder verbetert en dat nieuwe leden actief willen worden binnen de afdelingen. Er komt een nieuwe meerjarenvisie die we met elkaar op gaan stellen.

Het versterken van de onderlinge samenwerking is een belangrijk thema hierin omdat we geloven dat we gezamenlijk meer impact kunnen maken.

Q: Moeten de statuten van de afdelingen worden gewijzigd?

A: Nee. Aangezien er niets verandert in de relatie tussen de landelijke vereniging en de afdelingen hoeven de statuten van de afdelingen niet gewijzigd te worden. Uiteraard moeten de statuten van de landelijke vereniging wel worden gewijzigd.

Q: Behouden de afdelingen hun autonomie en keuzevrijheid in beleid en activiteiten en financiën?

A: Ja. Dit verandert niet ten opzichte van de huidige situatie.

Medewerkers:

Q: Wat verandert er voor de beroepsorganisatie?

A: De stichting wordt opgeheven of gefuseerd met de vereniging en dat betekent dat alle verantwoordelijkheden van de stichting overgenomen worden door de vereniging. Alle medewerkers krijgen de vereniging als werkgever. Dit is een juridische ingreep, er verandert niets aan de arbeidsvoorwaarden of directe aansturing. Er vindt geen reorganisatie plaats. De huidige CAO Sociaal Werk wordt gevolgd en opgebouwde rechten blijven gehandhaafd.

Q: Wat levert het op voor de beroepsorganisatie?

A: Veel subsidiegevers van de beroepsorganisatie (waar onder ook de Postcodeloterij) hechten sterk aan de relatie met de vrijwilligers. De verbinding met de vereniging is in het nieuwe model ook naar de toekomst toe juridisch stevig geborgd. De unieke situatie van een sterke beroepsorganisatie met een groot vrijwilligersnetwerk opererend vanuit een gezamenlijke missie is voor de toekomst geborgd.

Q: Wat zijn de risico's voor de beroepsorganisatie?

A1: De Landelijke Raad krijgt het laatste woord over het algehele beleid van IVN, dus ook over de beroepsorganisatie. Dit zou kunnen betekenen dat afdelingsbelangen voorrang krijgen en er kritische vragen worden gesteld over nieuwe programma's vanuit de beroepsorganisatie. In de praktijk kennen we echter nu ook al een gezamenlijk meerjarenplan dat wordt goedgekeurd door de Landelijke Raad. Het wordt nóg belangrijker dat de strategie kan rekenen op breed draagvlak. Ook de rolverdeling tussen Directeur-Bestuurder, Raad van Toezicht en Landelijke Raad is van belang voor de beroepsorganisatie.

A2: Het wordt nog belangrijker om goed af te stemmen met afdelingen, zeker naar de buitenwereld. We zijn nu immers ook een juridische eenheid dus is het belangrijk om, bijvoorbeeld in contacten met gemeenten en partner-organisaties, zoveel mogelijk met één mond te spreken.

Q: kan de beroepsorganisatie nog steeds projecten zonder vrijwilligers ontwikkelen?

A: Jazeker. Het is wel de verwachting dat door het samengaan van stichting en vereniging beroepskrachten en vrijwilligers elkaar nog meer op gaan zoeken en meer voor elkaar open staan. We stimuleren de ontwikkelingen van projecten mét betrokkenheid van vrijwilligers en versterken unieke en breed gedragen initiatieven van afdelingen.